

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
BALKAN ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

BALKAN EDEBİYATLARINDAN
SEÇME HİKÂYELER III

ARNAVUT EDEBİYATI

EDİTÖR

Ece DİLLİOĞLU

EDİRNE 2023

Trakya Üniversitesi Yayın No: 283
T.Ü. Balkan Araştırma Enstitüsü Yayın No: 24

BALKAN EDEBİYATLARINDAN SEÇME HİKÂYELER III ARNAVUT EDEBİYATI

EDİTÖRLER: Arş. Gör. Ece DİLLİOĞLU
ORCID: 0000-0001-6818-8490

İnceleyenler: Prof. Dr. Abas JAHJAI
Dr. Öğr. Üyesi Feim GASHI

Dizgi: Arş. Gör. Dr. Tolga DİLLİOĞLU

Düzeltilme: Arş. Gör. Ece DİLLİOĞLU
Arş. Gör. Dr. Tolga DİLLİOĞLU

Kapak Tasarım: Fatma YAZICI

Baskı: Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayıçî Yerleşkesi / EDİRNE
E-Mektup: matbaa@trakya.edu.tr

1. Baskı: 2023

Takım ISBN: 978-975-374-329-7
ISBN: 978-975-374-352-5

Copyright © Trakya Üniversitesi Yayınevi
Bu kitapta yer alan tüm yazıların dil, bilim ve hukuk açısından sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.
Trakya Üniversitesinin yazılı izni olmadan bir kısmı veya tamamı çoğaltılamaz veya kopya edilemez.

Kitapta yayımlanan yazılarda savunulan görüşler Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsünü hiçbir surette bağlamaz.

YAZIŞMA ADRESİ

Trakya Üniversitesi Balkan Yerleşkesi Enstitüler Binası
Balkan Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
22030 Edirne / TÜRKİYE

Telefon: +90 284 - 235 34 58 **Belgegeçer** / **Fax:** +90 284 - 236 31 79

E-Mektup: bae@trakya.edu.tr

EDİRNE 2023

İÇİNDEKİLER

Sunuş	i-ii
Ön Söz	iii-iv
Arnavut Edebiyatında Hikâye	1-6
Qamil Batalli	8-9
• Rruga e Shtruar me Hi / Kül ile Örtülü Sokak Çeviren: Esin ÖMER ULUKAYA	10-11
Jeronim De Rada	12-13
• Vajza dhe dhia / Kız ve Keçi Çeviren: Sindi BILIBASHI	14-15
• Përrallëza e Tredicinit / Tredicini'nin Masalı Çeviren: Sindi BILIBASHI	16-21
Luigj Gurakuqi	22-23
• Molla e Kalbët / Çürük Elma Çeviren: Esin ÖMER ULUKAYA	24-25
Faik Konica (Konitza)	26-27
• Dr. Gjilpëra "Shëron" Arifenë e Zylfikar Agait / Doktor İğne Zülfikar Ağa'nın Arife'sini İyileştiriyor Çeviren: Ece DİLLİOĞLU	28-33
Kostandin Kristoforidhi	34-35
• Gjahu i malësorëve / Dağlıların Avı Çeviren: Tolga DİLLİOĞLU	36-43
• Anës e Liqenit / Gölün Yakınlarında Çeviren: Esin ÖMER ULUKAYA	44-45
Mitrush Kuteli	46-47
• Rozafati / Rozafa Kalesi Çeviren: Esin ÖMER ULUKAYA	48-53

Thimi Mitko	54-55
• Tre vëllezër dhe e bukura e dheut / Dünya Güzeli ve Üç Kardeş <i>Çeviren: Ece DİLLİOĞLU</i>	56-67
Milosh Gjergj Nikolla (Migjeni)	68-69
• Studenti në Shtëpi / Evdeki Öğrenci <i>Çevirenler: Rijetë SIMITÇIU TURHANOĞLU</i>	70-99
• Të Çelen Arkapiat / Küçük Kapılar Açılsın <i>Çeviren: Sezen HOTİ</i>	100-109
• Luli i vocërr / Küçük Luli <i>Çeviren: Tolga DİLLİOĞLU</i>	110-111
• Bukuria që Vret / Öldüren Güzellik <i>Çeviren: Sezen HOTİ</i>	112-115
Qemal Stafa	116-117
• Qortimet e Vjeshtës / Sonbaharın Serzenişleri <i>Çeviren: Ece DİLLİOĞLU</i>	118-121

SUNUŞ

Edirne’de yönünü Balkanlar’a çevirmiş bir bölge üniversitesi olarak 1982 yılında kurulmuş olan ve geçtiğimiz 2022 yılında 40. kuruluş yılını kutlayan Trakya Üniversitesi, bölgeyi en iyi şekilde anlama ve anlatma misyonu çerçevesinde Balkan ülkeleri ile akademik ve kültürel ilişkilerini sürekli bir şekilde geliştirmekte; bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşmaktadır. 2010 yılında kurulmuş olan Balkan Araştırma Enstitüsü de Trakya Üniversitesinin Balkan misyonuyla uyumlu bir çizgide Türkiye’deki Balkan araştırmalarına akademik katkı sunma gayesindedir. Balkan dillerini ve bölgeyi iyi bilen, donanımlı ve yetkin bölge uzmanlarının yetiştirilmesi de Balkan Araştırma Enstitüsünün en önemli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda Enstitümüz Balkan Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı 2019-2020, Balkan Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı da 2022-2023 akademik yılında öğrenci olarak eğitim öğretime başlamıştır. Açılan bu son programla özellikle Edebiyat Fakültesi Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümüne bağlı anabilim dallarından mezun öğrencilerimizin doğrudan kendi alanlarında lisansüstü eğitim görme imkânına kavuşmuş olması önemli bir gelişmedir. Yakın bir gelecekte Balkan Tarihi Anabilim Dalında da lisansüstü eğitimin başlamasıyla ve daha sonraki süreçte açılacak doktora programları sayesinde Enstitümüz Türkiye’de Balkan araştırmaları alanındaki akademik boşluğu doldurma hedefine önemli ölçüde ulaşmış olacaktır.

Balkan Araştırma Enstitüsünde 2020 yılından itibaren yayın çalışmaları öncelikli faaliyet alanı olarak belirlenmiştir. “Balkan Savaşları ve Edirne I-II”, “Balkan Resim ve Heykel Sanatçıları”, “Balkan Dilleri ve Edebiyatları Araştırmaları I”, “Balkan Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Araştırmaları I” ve “Balkan Tarihi Araştırmaları I” gibi kitaplarımızın ardından “Balkan Edebiyatlarından Seçme Hikâyeler III: Arnavut Edebiyatı” başlıklı yayınınımızın Türkiye’de Arnavut Dili ve Edebiyatı Çalışmaları alanına önemli bir katkı sunacağını ümit etmekteyim. Editörlüğünü Ece Dillioğlu’nun üstlendiği bu hikâye çevirilerinde Arnavutça ve Türkçe metne karşılıklı olarak yer verilmiş olması eseri benzerlerinden ayırarak öğrenciler için daha işlevsel kılmaktadır. Çalışmada Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arnavut Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ile Enstitümüz Balkan Dilleri ve Edebiyatları

Anabilim Dalından meslektaşlarımız çevirdikleri hikayelerle yer almaktadır. Emekleri için hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim. Enstitümüze olan desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Üniversitemiz Rektörü Sayın Prof. Dr. Erhan Tabakođlu'na da içtenlikle teşekkürü bir borç bilirim.

Doç. Dr. İbrahim KELAĐA AHMET

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Günümüz Balkan coğrafyasında geniş bir alana yayılmış olarak yaşamlarını sürdüren Arnavut toplumu, köken olarak birçok araştırmacı ve tarihçiye göre çeşitli kabilelerden oluşan İlirlere, kimilerine göre de daha da geriye götürülerek Pellazglara kadar uzandığı kabul edilir. Tarihi kökenleri oldukça uzun bir dönemden geçtiklerini hatta Balkanların en eski topluluklarından biri olduğunu göstermektedir. Ancak Arnavut toplumu tarihi açıdan köklü bir mirasa sahip olmasına rağmen yazılı edebiyata çok geç tarihlerde başlamıştır. Masal, hikâye, efsane, destan, ağıt, ilahi ve ninni gibi sözlü edebiyatın öğelerinin de derlenmesi ve yazıya aktarılmasında da belirli süreçler geçmiştir.

Edebi eserlerin yazılmaya başlamasıyla Arnavut Edebiyatı da kendi içinde gelişim ve değişim süreçleri geçirmiştir. Arnavut Milli Uyanış Edebiyatı olarak adlandırılan dönem toplumsal birliğin zirveye çıkarılmayı amaçladığı milliyetçiliğin ve romantizm etkisindeki yazarların sözlü edebiyatı üzerine ilk derleme örneklerinin oluşturulduğu bir etkiye sahip olmuştur. Böylece sözlü edebiyatın masal, hikâye, efsane, destan, ağıt, ilahi ve ninni gibi birçok türü gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

“Balkan Edebiyatlarından Seçme Hikâyeler III- Arnavut Edebiyatı” başlığını taşıyan bu çalışma ülkemiz yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim faaliyeti yürüten Arnavut Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarında görev yapan akademik personelin katkılarıyla vücut bulmuştur. Ayrıca söz konusu anabilim dallarından mezun olan ve hali hazırda lisansüstü öğrenimlerine devam eden mezunlarımızın da çevirdiği hikâyelere yer verilmiştir.

Çalışmamızın ana temasını Arnavut Edebiyatı’nda önemli bir yere sahip olan hikâye seçkileri oluşturmaktadır. Öncelikle Arnavut Edebiyatında hikâyenin yeri anlatılmıştır. Ardından önemli yazarlarından seçilen birçok hikâye Türkçe çevirisiyle birlikte derlenmiştir. Türkçe literatürde Arnavut Edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar genel olarak Fransızca veya İngilizce gibi ara diller kullanılarak yapılmıştır. Bu açıdan derlemiş olduğumuz eserin, ana dilinden çevirisiyle Türkçe kaynaklar arasında önemli bir yere sahip olacağını ön görmekteyiz. Arnavut Edebiyatında birçok önemli yazar ve hikâye alanında yazılmış sayısız eser bulunmaktadır ve bunların hepsine yer vermek oldukça zordur. Bu nedenle

çalışmamızda özellikle telif hakları nedeniyle en eski yazar ve hikâye seçkilerine yer verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın didaktik amaçlara da hizmet etmesi düşünülerek iki dilli olarak yayınlanmasına karar verilmiştir. Bu tercih doğal olarak çeviriyi gerçekleştirenlere ve biz editörlere ilave sorumluluk yüklemiştir. Çünkü Arnavutça özgün metne sayfanın solunda yer vermek okurlara çevirinin aslına uygun olup olmadığını gözleme imkânı vermektedir. Seçkide yer alan hikâyelerin önemli bir bölümünün 19. Yüzyılın sonları ile 20. Yüzyılın ilk yarısında yazılmış olması metinlerin zorluk derecesini arttırmış ve çeviriyi daha da zorlaştırmıştır. Tüm hikâyelerin çevirileri tarafımızdan satır satır okunmuş ve Türkçeye olabilecek en doğru şekilde aktarılmalarına çalışılmıştır. Yayının en az hata ile okurun karşısına çıkması hedeflenmiş olsa da gözden kaçabilecek noktaların her zaman olabileceğini unutmamak gerekir.

Bu orijinal Arnavutça hikâye metinlerinin, ulaşılabildiği oranda ilk baskılarının kullanılmasına özen gösterilmiştir. Hikâyelerin yayımlanma tarihi dikkate alınarak metinlerin özgün yayındaki çoklu vurgu sistemi ve imlası korunmuştur. Hikâyelerin seçiminde muhtemel telif sorunları göz önünde bulundurulmuş ve ağırlıklı olarak 1950 öncesi yazılmış masal, destan ve efsane gibi anlatılardan da kaynak alınarak derlenmiş hikâyelere öncelik verilmiştir.

İçinde bulunduğumuz 2022 yılında 40. Kuruluş yılını kutlayan Trakya Üniversitesi bu eserle Türkiye’de Balkan edebiyatları sahasında çalışan akademisyenleri ortak bir projede bir araya getirerek ileriye dönük yeni çalışmalar için bir işbirliği örneği ortaya koymuştur. Kitabın yayımlanması sürecinde emeği geçen herkese editör olarak içtenlikle teşekkür ederim.

Arş. Gör. Ece DİLLİOĞLU

Edirne- Mayıs 2023